

Klausiate – ir atsakome

Gebėjimu klausinėti PPP skaitytojai dar atsilieka nuo Rokiškio centrystų, tačiau pasivyti stengiasi. Na, o jeigu ir nepasivys – nors sušils. Taigi...

Klausimas:

- Ką galvoja ūkininkas Jonas S., žiūrėdamas į giedrą dangų?

Atsakymas:

- Kad jis greičiau apsiniauktų, nes tada galės ramia sąžine traukti į alaus barelį.

Klausimas:

- Ko raukosi ūkininko karvė, skaitydama laikraščius?

Atsakymas:

- Mat sužinojo, kad pieno kainą be jos žinios vėl nustatinėja ministerijų valdininkai.

Humoreska

APIE BULVES, KAIMYNĄ PETRĄ IR SODR - A

Pavasaris. Balose kurkia varlės, pabaliuose žydi purienos. Laikas sodinti bulves.

- Imk, Nijole, - sakau žmonai, - už plūgelio rankenų, o aš pabūsiu arkliu.

Nijolė įsitvėrė plūgelio, net pirštai traška. Tačiau nuo tos įtampos žagrė tai kiaurai žemėn sminga, tai padebesiais skrieja. Pagaliau pradėjo skersai keverzoti ir užkliudė obelį. Ta tik triokšt – ir per pusę. Žiedlapiai tarsi granuliuotas superfosfatas pabiro.

Gaila obels, gaila Nijolės.

- Tu kerėpla, - sakau – baltarankė, atgrubnagė. Ir kam aš tokią vedžiau?

Nijolė dėl tokių epitetų nė kiek nenusiminė.

- Kuiskis vienas, bulbininke, - pasakė, - o aš eisiu "Marijos Mercedes" žiūrėti.

Ir nuėjo.

Vienas bulvių nepasodinsi. Nusprendžiau į talką pasikviesti sodo kaimyną Petrą.

- Kaimyne Petrai, - šaukiu. - Aš turiu pilną butelį baltos. Padėk bulves pasodinti!

Petras iš karto stojo į vagą. Sodinome tarsi būtime prityrę socialistinio lenktyniavimo pirmūnai. Tik staiga už agrastų krūmo girdžiu:

- Laba diena!

Pasuku galvą – kažkoks tipas stovi. Su portfeliu. Su akiniais. Nepatiko iš pirmo žvilgsnio.

- Geri žmonės, - burbtelėjau, - "padėk Dieve" sako...

- Aš nesu nei geras, nei blogas, - atsakė akinuotis. - Aš esu SODR-os inspektorius.

- Na, ir kas?

- O tas, kad tamstelė įstatymus pažeidinėjai.

- Aš bulves sodinu...

- Pažeidinėjai įstatymus, sodindamas bulves. Taip ir užrašysiu...

Netrukus aš jau žinojau, kad, kviesdamas į pagalbą kaimyną Petrą, iš pradžių privalėjau su juo surašyti sutartį, nunešti SODR-ai įmokas ir tik paskui imtis bulviasodžio.

- Bet mes, - mekenu, - mes...

- Tvarka yra tvarka, - griežtai atsakė inspektorius. - Ir darbdavys, ir darbininkas moka baudas...

Bulvių taip ir nepasodinau. Nežinau, ką valgysiu rudenį. Matyt, eisiu į globos ir rūpybos skyrių prašyti pašalpos. Negi badu stipsi.

Stasys Daugėla

UŽU EŽERO - VAIDUOKLIAI

Naktimis, sako, ten vaidenasi. Kitaip ir nepaaiškinsi, kodėl ponas Vidas Masteikis, nusipirkęs šią buvusią versidę (žiūr. nuotr.) ir norėjęs ten pradėti kažkokį verslą, staiga sumanymo atsisakė ir daugiau ten kojos nebekelia.

Vaiduokliai per naktis plėšia šiferį, ardo raudonų senoviškų plytų sienas. Sako, tos plytos labai tinka pragaro krosnims mūryti.

Ši buvusi versidė (arba jos griuvėsiai) tebestūkso tuoj pat už Rokiškio ežero. Naktį ten neslampinėkite. Vaiduokliai.

Vytautas Garška

Ksaverio Bagdono nuotrauka

Rokiškio PRAGIEDRULIAI

Mūsų adresas:

Nepriklausomybės a. 22
4820 Rokiškis

Redaktorius

Stanislovas Varneckas
Tel. 5 13 54

Leidžia UAB "Rokiškio pragiedruliai"

Už skelbimų turinį redakcija neat-sako.

Renka, maketuoja, spausdina "Ro-kiškio pragiedrulius" leidybos centras.

1,5 spaudos lanko. Indeksas 424.

Laikraštis išeina antradieniais ir penktadieniais

Tiražas 4300 egz.

Pirmiausia mokyklos mokysis taupyti

Atgimimo vėjai į mūsų mokyklas atnešė daug naujo ir gero. Tačiau neatnešė vieno – daugiau pinigų. Tad rajono švietimo tarnybos vadovas Rimantas Šinkūnas į "Pragiedrulių" redakciją atėjo nelabai linksmas. Bet su idėjomis.

- Šalies pagrindiniame įstatyme parašyta, kad mokymas yra nemokamas...

- Tai tikra tiesa. Visos mokyklos yra biudžetinės įstaigos, jas išlaiko valstybė. Arba, jeigu būsime tikslesni, visi mokesčių mokėtojai.

- Jūsų vadovaujama švietimo tarnyba pati brangiausia rajone.

- Ir tai tiesa. 1998 – iesiems rajono švietimui skirta 19913,2 tūkstančių litų – pusė rajono biudžeto.

Tačiau 90 procentų šios sumos tenka mokytojų ir kitų mokyklos darbuotojų algoms bei socialinio draudimo įmokoms. Iš likučių – tu 10 procentų – remontuojame mokyklas, perkame vadovėlius, mokame už elektrą, šilumą, vandenį ir visą kitą. Žodžiu, švietimo tarnybos finansai nelabai linksmi. Gal todėl, patvirtinus rajono biudžetą, mokyklų vadovai rinkosi Juodupės gimnazijoje ir, dalyvaujant rajono merui Vytautui Masiuliui, sprendė, kaip efektyviau panaudoti lėšas. Išrinkta darbo grupė, vadovaujama Panevėžio vidurinės vadovo G.Reker-

tos, apibendrino kelių metų duomenis ir sudarė specialią biudžeto skirstymo metodiką. Jos esmė paprasta: labai racionaliai panaudoti darbo užmokesčio lėšas, o sutaupytus litus skirti kitiems mokyklų poreikiams. Ši metodika jau pradėta įgyvendinti.

Darželių vedėjai sutiko vasarą, kai sumažėja vaikučių, laikinai uždaryti kai kuriuos darželius. Liks du budintys darželiai. Papildomo ugdymo įstaigų vadovai, prasidėjus naujiems mokslo metams, sutiko mažinti valandų skaičių.

- Ar tai reiškia, jog buvo pasiektas visiškas susitarimas?

- Ne. Karščiausios diskusijos įsipieskė, kai G.Rekertos metodikai papriekaištavo savarankiškai apskaitą vedančių mokyklų direktoriai. Tokių mokyklų rajone yra 13. "Romuvos" vidurinės direktorius G.Matiekus net oficialiai pareiškė, kad sutaupytos lėšos bus panaudotos "kažkam įsirengti tualetą..."

Prieštaravimo šaknys slypi negiliai. Įgyvendinant taupymo programą, mokyklų buhalterinę apskaitą siūloma vėl centralizuoti. O tai reiškia, kad mokykloms reikėtų atsiskaityti 22 buhalterių ir kitų buhalterinės apskaitos darbuotojų. Jų darbą atliktų 3 papildomi centralizuotos švietimo tarnybos buhalterijos darbuotojai, ir tai leistų sutaupyti per 200 tūkstančių litų. Už tokią sumą visus metus galėtų funkcionuoti dvi pagrindinės mokyklos.

Mokesčių mokėtojai turėtų žinoti, kaip panaudojami jų pinigai. Štai, pavyzdžiui, "Romuvos" vidurinės mokyklos vyr. buhalterės atlyginimas – 1154 litai, kasininkės – sąskai-

tininkės – 943. J.Tūbelio vidurinėje atitinkamai 1025 ir 627 litai. Dažnas prityręs mokytojas pasidžiaugtų. Kitur sumos truputį mažesnės. Man negaila, kad žmonės gerai uždirba, tačiau, jei yra galimybė tą darbą padaryti pigiau, o aš įsitikinęs, kad ir geriau, būtina ja pasinaudoti. Kupiškio rajonas jau atsisakė mokyklų buhalterijų ir sėkmingai tvarkosi.

Yra ir kitų racionalesnio lėšų panaudojimo idėjų. Šiuo metu rajono švietimo įstaigas saugo 71 sargas. Jiems per metus išmokama 700 tūkstančių litų. Bet ar tie sargai tikrai apsaugo mokyklos turta? Ne, ten kur vagia – pavagia, kur plešia – išplešia. Sutinku: miesto mokyklose gal ir reikia sargų. Bet 14 – oje pagrindinių mokyklų 28 sargų tikrai per daug. O gal vertėtų įrengti kai kurių mokymo kabinetų, kuriuose yra brangesnio turto, signalizaciją?

Be sargų, daugelyje mokyklų yra rūbininkų etatai. Jiems kasmet užmokama per 200 tūkstančių litų. O gal ir čia vertėtų pamąstyti?

Manau, netrukus pradėsime konkrečiau galvoti ir apie mokyklų stambinimą. Kuo mažesnė mokykla, tuo brangesnis jos mokinyš. Štai vienas Duokiškio pagrindinės mokyklos mokinukas mokesčių mokėtojams kainuoja 4,7 tūkstančio litų. Salų – 4 tūkstančius, Kriaunų vidurinės – 3,5.

- Tos Jūsų idėjos nepopuliarios ir, be abejo, susilauks oponentų kritikos.

- Prie kritikos man pratintis nereikia – jos ir dabar pakanka. Kritikuoja, kas netingi. Tačiau po metų kitų, kai daugiau lėšų turėsime mokykloms remontuoti, kompiuteriams pirkti, manau, visi oponentai, net ir kai kurie rajono Tarybos nariai, supras, jog buvo eita teisingu keliu. Kritikuoti lengva. Daug sunkiau darbą dirbti.

Kalbėjosi Stasys Varneckas

ETNOGRAFINĖS EKSPEDICIJOS ROKIŠKIO PASIENYJE

Jau trečius metus Lietuvos istorijos instituto etnologai, vadovaujami profesorės, habilituotos daktarės Irenos Merkienės, vyksta į Latvijos Respubliką. Mokslininkai svetingų Latvijos lietuvių trobų duris praveria vis dažniau. Jei užpernai dirbome savaite, pernai – dvi, tai šiemet planuojame trijų savaičių tyrimus gegužės ir birželio mėnesiais. Ekspedicijos dalyvių mokslinių interesų ratas labai platus. Renkame medžiagą apie kalendorinius papročius, liaudies tekstilę, ornamentiką, jaunimo tradicijas, gimtuves ir krikštynas, tautinius drabužius. Sukaupia medžiagą bus naudojama Lietuvos papročių atlasui. Už Lietuvos ribų gyvavusius papročius lyginame su užrašytais Lietuvoje.

Kaip parodė praeitų metų tyrimai, archaškų papročių gausa išsiskyrė netoli Rokiškio ribų esančiose apylinkėse. Pavyzdžiui, daugiausia vertingos informacijos, renkant jaunimo papročius, užrašyta Subatės apylinkėse. Tarpukariu čia būta daug panašių papročių į užrašytus Obelių, Rokiškio parapijose. Tarpusvenčiu vaikščiojo persirengusi čigonais jaunuomenė, panašiai švęstos Joninės, kitos šventės. Užrašytą draudimą suptis Didijį penktadienį žinių pateikėjas dar pailiustravo atsitikimu, kad vienas to draudimo nesilaikęs žmogus nukrito nuo supynių ir liko invalidas.

Šių metų ekspedicijose, remiami Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo, atliksime tyrimus, leidžiančius nustatyti, kokios priežastys sulaiko žmones nuo nautėjimo keičiantis kartoms ir kokios yra jaunosios kartos orientacijos, ko tikisi Latvijos lietuviai iš Tėvynės Lietuvos ir kaip jam galima padėti. Gal tyrimai padės užtikrinti, kad Latvijos lietuvių bendruomenė nemažėtų ir palaikytų glaudžius ryšius su Tėvyne.

Šiemet tyrimai bus atliekami Subatės, Ilukstės ir kitose greta Rokiškio rajono esančiose apylinkėse.

Žilvytis Šaknys
Ekspedicijos dalyvis

Gaisras vidurnaktį, išgąsdinęs kaimynus

Rokiškio ugniagesiams paskambino Panevėžio g. 12 – ojo namo gyventojai: dega kaimynų butas.

Atvažiuavę ugniagesiai pamatė prie devynaukščio namo išmestą apskrudusią antklodę. Dūmai veržėsi pro 15 – ojo buto langus.

Gaisro židiny – deganti lova – buvo greitai užgesintas.

Paaikšėjo, kad tą vakarą buto šeimininkai Teklė – Nijolė Vasiliauskienė ir jos vyras Viktoras į namus sugrįžo gerai įkaušę.

Be jų, dviejų kambarių bute gyvena ir Vasiliauskų dukra Jūratė Laukienė su dešimtmete Viktorija, trim metais jaunesne Raimonda ir dvejų metų neturinčia Rita. Seneliams sugrįžus, į jų kambarį miegoti nuėjo Raimonda ir

Viktorija. Apie 2 valandą nakties Raimonda atbėgo pas mamą ir pasakė, kad dega senelių antklodė. Jūratė Laukienė apgesino antklodę ir išmetė ją pro langą, bet nepasidomėjo, ar nedega lova. O be reikalo.

Kambariai buvo pilni dūmų, aprūko lubos ir sienos.

Kaimynai iškviatė ugniagesius.

Vėliau pats buto šeimininkas aiškino, kad jis, rūkydamas cigaretę, užmigo. Tai ir buvo gaisro priežastis, kuri galėjo pasibaigti didele nelaime.

Rajono policijos komisariate po šio įvykio galvojama Vasiliauskų butą įtraukti į landynių sąrašą.

Ernestas Čizinauskas

Valdžia kiš ranką į globotinių kišenę

Vyriausybė nutarė, kad nuo kovo mėnesio visi šalies savivaldybių socialinės paramos skyriai, priklausomai nuo kliento pajamų, turėjo pradėti imti atitinkamo dydžio mokesčius už teikiamas socialines paslaugas. Pirmą kartą nustatyti žmonėms teikiamas pagalbas, jos kainas ir kiek už paslaugą turi mokėti kiekvienas jos gavėjas – gana sudėtingas ir atsakingas darbas. Todėl daugumos rajonų įkainių projektai dar nepatvirtinti.

Kaip sakė Socialinės paramos ir darbo tarnybos vadovas Vitalis Giedrikas, artimiausioje valdybos posėdyje bus svarstomas jų tarnybos parengtas pro-

jektas. Mokėti turbūt reikės tiems žmonėms, kuriems tarnyba teiks pagalbą namuose. Už prekių pirkimą, buto tvarkymą, kuro pirkimą ir pristatymą bei kitus darbus senukams gali tekti mokėti po keliasdešimt litų. Matyt, nemaža dalis tarnybos globojamų žmonių atsisakys teikiamų paslaugų. Tiesa, anot V.Giedriko, vieniši pensininkai ir invalidai, kurių pajamos menkos, kiti žmonės nuo mokesčių už teikiamas paslaugas bus atleisti.

Kaip ir kokius senukus rajono valdžia, vykdydama Vyriausybės nutarimą, nuskriaus, netrukus sužinosime.

Vygandas Pranskūnas

NORS TIEK ...

Nuo gegužės 1 dienos vidutinė senatvės pensija padidinta 13 litų 14 centų. Gegužės mėnesį vidutinė senatvės nedirbančio pensininko pensija bus

284 litai 27 centai. SODR-a kas mėnesį padidėjusioms pensijoms išmokėti turės skirti papildomai 10,5 milijono litų.

Per penkmetį - 1027 avarijos

1993 metais rajono keliuose įvyko 165 avarijos (41 - dėl neblaivių vairuotojų kaltės), 1994 m. - 159 (42), 1995 m. - 196 (34), 1996 m. - 209 (34), 1997 m. - 298 (41).

Per penkerius praėjusius metus užregistruotos 292 įskaitytos avarijos, iš jų 79 dėl neblaivių vairuotojų kaltės.

Nuo 1993 -ųjų iki šių metų pradžios keliuose žuvo 48 žmonės, sužeista 306.

Pagrindinės nelaimių priežastys: trans-

porto priemonių vairavimas apsvaigus nuo alkoholio, saugaus greičio viršijimas, lenkimo ir važinėjimo per sankryžas taisyklių pažeidimai.

Pernai išaiškinti 2295 kelių eismo taisyklių pažeidėjai, iš kurių 427 transporto priemonės vairavo neblaivūs.

Nubausta 40 dviratininkų, 4 pėstieji.

Leonas Eimantas

Remontuojamos gatvės, todėl būkime atsargūs

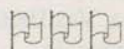
Šiuo metu Rokiškio gatvėse nemažai kelio darbininkų. Miesto seniūnijos darbuotojai sakė, kad netrukus bus užlyginta daugelis kelio duobių, nudažytos eismo linijos. Kol atliekami šie darbai, vairuotojai turėtų būti ypač atsargūs, tolerantiški vieni kitiems, kartu ir darbininkams.

Vitas Žitkus

RESPUBLIKOJE

Nuo birželio 1 dienos minimalus valandinis atlygis bus 2 litai 53 centai, o minimali mėnesinė alga, skaičiuojama pagal vidutinį mėnesio darbo valandų skaičių, – 430 litų.

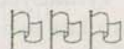
Įmonių, įstaigų ir organizacijų vadovams Vyriausybė rekomenduoja užtikrinti ne mažesnę kaip 5 procentų darbo užmokesčio (tarnybinio atlyginimo ar tarifinio atlygio su priedais ir priemokomis) skirtumą tarp darbuotojų, einančių skirtingas pareigas ir turinčių skirtingą kvalifikaciją.

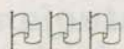
Šiemet Žemės ūkio paskolų garantijų fondas ūkininkams patvirtino pirmąsias garantijas bankuose už paimtas ilgalaikes paskolas.

Paskola su garantija teikiama ūkininkams gamybiniais pastatais pirkti, statyti bei rekonstruoti, žemės ūkio technikai įsigyti ir su tuo susijusioms paslaugoms apmokėti.

Kad fondas garantuotų už ūkininkus, jie turi būti įregistruoti nustatyta tvarka, valdyti ne mažiau kaip 9 ha nuosavos žemės ir ūkininkauti ne trumpiau kaip 2 metus. Ūkininkas bankui turi įkeisti turto, kurio vertė sudaro 20 procentų gaunamos paskolos sumos.

Per metus nuo 1997 metų kovo pabaigos gyventojų indėlių suma šalies bankuose padidėjo 1,4 karto. Indėliai užsienio valiutomis sudarė 45,2 proc. visų gyventojų indėlių. Kovo pabaigoje buvo 3 sąskaitos su 1 mln. ir daugiau litų.

Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro žiniomis, gegužės pradžioje populiariausi šalies politikai buvo V.Adamuš, K.Bobelis ir R.Ozolas. Nepopuliariausia L.Andrikienė. Ją palankiai vertina tik 6,5 proc. apklaustųjų.

! jubiliejų – su aukso medaliu

Vilniuje vykusioje tarptautinėje "AgroBalt – 98" parodoje AB "Rokiškio mašinų gamykla" priešsėjinis dirvos įdirbimo agregatas "Vyturis – 6" pelnė aukso medalį.

Tai didelis konstruktorių ir viso kolektyvo darbo įvertinimas, nes tokio apdovanojimo negavo nė viena žemės ūkio techniką gaminanti Lietuvos įmonė.

Kaip papasakojo šios bendrovės marketingo direktorius Laimutis Latvėnas, tokie agregatai pradėti gaminti prieš ketverius metus. Padedant Raudondvario mechanizacijos institutui, jie tobulinami. Jų kokybė ne kartą tikrinta Lietuvos mašinų bandymų stotyje.

Agregatas, kuris gavo aukso medalį, yra 6 metrų pločio, nors įmonėje gaminami ir 3 bei 7,5 metrų. Tai labai patogu ūkininkams, žemės ūkio bendrovėms, nes jie iš anksto gali pasirinkti norimą "Vyturį".

Šiems agregatams naudojamos tik daniškos spyruoklės. Visa kita gaminama vietoje.

Iš pradžių šie agregatai nelabai turėjo paklausą, nes mūsų žemdirbiai nebuvę įsitikinę jų privalumais. Tačiau, kai pamatė, kad, pavyzdžiui, daniški tokio tipo agregatai beveik 3 kartus brangesni, užsakymų gerokai padaugėjo. Tačiau pagrindinis privalumas – gera kokybė.

Rokiškėnų pagaminti "Vyturiai" jau nebe pirmus metus dirba Lietuvos, Ukrainos, Latvijos ūkiuose. Šį pavasarį priešsėjinis dirvos įdirbimo agregatas buvo bandomas pas Airijos fermerius. Bendrovė nekantriai laukia atsiliepimų ir užsakymų.

Parodos aukso medalis AB "Rokiškio mašinų gamykla" marketingo direktoriaus Laimučio Latvėno rankose.

"AgroBalt-98" parodoje "Vyturium" susidomėjo švedai ir lenkai.

Atsiradus užsakovų, suintensyvėtų ir gamyba. O tai labai svarbu bendrovei, kuri šiuo metu išgyvena ne pačius geriausius laikus.

Įmonėje dabar dirba tik apie 300 žmonių.

Rokiškio mašinų gamykloje dar gaminami grėbliai - vartytuvai, peilinės akėčios, pakabinami kultivatoriai, grūdų malūnai, buitinės šildymo krosnys.

Šių metų rudenį įmonė paminės 60 metų jubiliejų.

Ernestas Čizinauskas
Autoriaus nuotrauka

Vyskupo viešnagė

Jau 10 metų, kai kiekvieną gegužę Rokiškyje teikiamas Sutvirtinimo sakramentas. Taip buvo ir praėjusį sekmadienį. Šv. Mato bažnyčioje viešėjo Pavenėžio vyskupas Juozas Preikšas.

Prieš šv. Mišias vyskupas jubiliejinį palaiminimą suteikė Rokiškio dekanui Juozui Januliui, šventusiam 25 – erių kunigavimo metų jubiliejų.

Prizas už scenografiją

Trakų pilyje vykusiame IV tarptautiniame mėgėjų teatrų festivalyje "Knapė – 98" dalyvavo ir Rokiškio savivaldybės teatras, parodęs K.Ostrausko "Čičinską" (režisierius Jonas Korenka). Rokiškėnų spektaklis pelnė apdo-

vanojimą už scenografiją.

Vertinimo komisija aukštai įvertino aktoriaus Eligijaus Daugnoros vaidybą.

"R.P." inform.

Žmonių viltys atsigauna

Einu pro purias Pagojų, Rumpiškėnu, Kazliškėlio, Kalpokų dirvas, kurios darbščių žmonių rankomis gražiai išpurentos. Jau ir miežių, avižių, rapso daigai stiebiiasi.

Prisimenu, praėjus Antrojo pasaulinio karo audroms, žemdirbiai, pasikinę kas vieną, kas du arklus irgi arė, sėjo su viltimi sulaukti naujo derliaus ir vėl išsikelti skanios ruginės duonos. Deja, džiaugsmas neilgai tęsėsi. Vos ant kalnelių rugius spėjus nupjauti, būdavo organizuojamos raudonosios gurguolės ir kiekvienas pirmuosius grūdus turėjo valstybei vežti. Kas liks, bus sėklai ir stalui. Nors aruodai liks pustuščiai, bet, armonikai grojant, nustatytą prievolę turėjo išvežti.

Prabėgo metai, kiti. Ūkininkams nebeleido žemės ramiai purenti, reikėjo su visu turtu eiti į kolūkius ar tarybinius ūkius ir kelis dešimtmečius dirbti, neįsivačiant savo darbo vaisių. Kiekvieno širdyje ruseno meilė savo žemei ir neužgesanti viltis, kad nors vaikams išauš tas rytas. Ne vienas rūpestingesnis sugėbėjo išsaugoti plūgą, vežimą, pavalkus, kad, esant reikalui, būtų kuo pradėti.

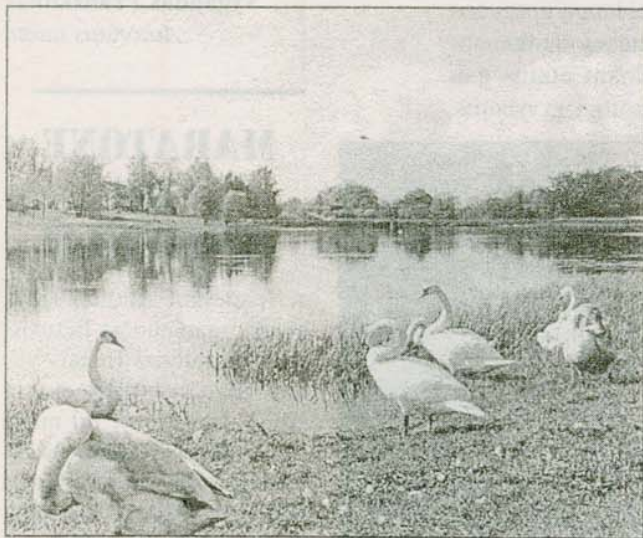
Jau prieš kelerius metus Kazliškio gyvenvietėje pirmieji senelių, tėvų viltį pradėjo įgyvendinti Algis Latvėnas, Henrikas ir Osvaldas Piskarskai, Aidas Ruželė, Vytautas Šukys, Petras Šakalys, Vytautas Dabužinskas, Juozas

Zoluba ir daug kitų. Vieni atgavę savo žemę, kiti nuomodami, pradėjo laisvai ūkininkauti. Dabar niekas neįsakinėja, kiek auginti kukurūzų, linų, cukrinių, pupų, kiek išarti dobilienų. Kiekvienas laisvai gali šeiminkauti. Kelinti metai neblogas pajamas gauna už rapsą, linus. Daugelis aimanuoja, kad blogiau sekasi su grūdinėmis kultūromis, nes nežino, kiek gali parduoti ir kiek už tai gaus. Tai, manyčiau, pereinamojo laikotarpio sunkumai.

Daugelis laiko po keletą karvių, pienas dar nenuostolingas. Vienas kitas, kaip Algis Latvėnas, Henrikas Piskarskas, karves melžia jau mechanizuotai. Kas rytą į Kazliškio pieno surinkimo punktą pienas vežamas mašinomis, traktoriais, arkliais, rankiniais vežimėliais. Susirenka virš šimto pieno statytojų. Matome, kad mūsų tėvų viltys pildosi. Žemės ūkis atsigauna, dirvos mažiau dirvuos. Gal stabdys, kad vieniems ir maži kaimai išdraskyti, daugelis gyvena gyvenvietėje. Bet keliai visur geri. Turint "mechanizuotas" rankas šie sunkumai nugalimi.

Kaip ir anksčiau, Nemunėlio gaivus vanduo, Kazliškio šilo pušų ošimas suteikia daug jėgų, vilčių, kad žemdirbio darbas, nors ir sunkus, bus pelningas.

Jonas Talutis
Kazliškis

Į Bajorų kaimo tvenkinį suskrenda ir po 18 gulbių.

Jono Kaušpėdo nuotrauka

Kiekvienai knygai surasime skaitytoją

Šiuo metu Rokiškio viešosioje bibliotekoje vyksta knygų fondo patikrinimas. Labai norėtume iš skolininkų atgauti kuo daugiau knygų.

Drausmindami skolininkus, nuo 1997 metų sausio 1 dienos iš skaitytojų, neprirengusių Rokiškio mieste, imame 30 litų užstatą ir išduodame ne daugiau kaip po 3 spaudinius. Už žodynus, didelę paklausą turinčius leidinius taip pat imamas užstatas.

Biblioteka organizavo labdaros akciją "Didžiausia dovana bibliotekai – nauja įdomi knyga". Už dovanas dėkojame V.Tarozai, A.Lašui,

R.Pikūnui, N.Kimeklienei, L.Simonavičiūtei, R.Pauricui.

Jų knygos jau skaitomos, o kai kurios jau "suskaitytos". Kviečiame į šią akciją atsiliepti visus, kurie namuose turi knygų, gal ir nelabai reikalingų. Ir visai nesvarbu, ar tai bus knyga lietuvių, rusų, vokiečių kalbomis, ar istorinis, meilės romanas, ar liaudies pasaka. Atneškite mums. Mes jai surasime skaitytoją.

Snieguolė Galvelienė
Rokiškio viešosios bibliotekos
skaitytojų aptarnavimo
skyriaus vedėja

Iš kur ta baimė?

Gegužės 9-ąją visas pasaulis minėjo Pergalės dieną. Prieš 53 metus buvo įveiktas rudasis maras, sukėlęs tiek nelaimių tautoms. Bet Rokiškyje jokių iškilmių nepastebėjau. Ir ne tik aš.

Rokiškyje juk daug parti-

jų ir visokių judėjimų. Jie tikrai gautų karo veteranų balsus rinkimuose, jei tik būtų jautresni, nebijotų prisiminti tų, kurie kovojo.

Joana Kimeklienė
Rokiškis

ALGIMANTA RAUGIENĖ

Gal aš jau mirsiu greitai, tykiai,
Prie mano kapo tik žolė ateis.
Tu taką pas mane nors smėliu pabarstyki
Ir mano atminimo nenuteisk...

Aš visada svajų gretas plukdysiu –
Koks skirtumas: taku ar jūra laivas plauks...
Ir jei laiškų gražiausių tau laiku neparašysiu –
Turėk kantrybės ir – mylėdama – palauk!

Pamatei pasiklydusį žmogų –
Gulbės plunksną numesk!
Paupėm jau ant karklų
Katinėliai švelniai susprogo –
Budina saulė žydėti iervas –
Ir visi upeliukai pašoko...
Kregždės lizdą klįjuoja pastogė...
Rasos karoliukai ant mylimo kaklo
Lyg spindinčios žvaigždės
Sušildo mane.

AR SAUGUS SUSTIPRINTO REŽIMO SKYRIUS?

Ne per seniausią Vilniaus apygardos teismas Alytaus "Baublių" gaujos narį Žilviną Loveiką atleido nuo baudžiamosios atsakomybės ir nutarė paguldyti jį į psichiatrijos ligoninę griežto stebėjimo sąlygomis. Deja, už plėšimą, prievartavimą, žmogžudystes ir kitus nusikaltimus kaltintas Ž. Loveika, matyt, bus paguldytas į Rokiškio psichiatrijos ligoninės sustiprinto režimo skyrių, nes griežto režimo skyriaus nė vienoje šalies ligoninėje nėra.

Teisėjai vadovaujasi Baudžiamojo kodekso 59 straipsniu, kuriame nurodytos trys priverčiamosios medicininio pobūdžio priemonės, taikomos psichiniams ligoniams: bendro, sustiprinto ir griežto stebėjimo sąlygos. Sustiprinto stebėjimo sąlygos taikomos tiems ligoniams, kurie padarė pavojingą visuomenei veiką, nesusijusią su pasikėsiniu į piliečio gyvybę ir dėl psichinės būklės nėra pavojingi aplinkiniams. O štai griežtoje priežiūroje turi būti gydomi itin pavojingi visuomenei nusikaltėliai. Atrodo, kad teisėjams visiškai tas pats, ar gydyti žmogžudžius yra tokios sąlygos. Tai, aišku, ne jų problema.

Rokiškio psichiatrijos ligoninės sustiprinto režimo skyriuje šiuo metu gydomi 98 ligoniai, iš kurių dviem trečdaliams turėtų būti taikomos griežto stebėjimo sąlygos. Jie yra padarę ypač sunkius nusikaltimus.

Štai tik keli faktai iš vieno nepakaltinamojo teismo nutarties. Girtas nusitempė iš mokyklosėjusią nepilnametę į mišką ir natūraliu bei iškreiptu būdu išžagino. Mergaitei pasakius, kad praneš tėvams, ėmė ją mušti. Sudavė 45 smūgius į įvairias kūno vietas, galop kaklą užveržė bato raiščiu.

Čia gydomos trys moterys padarė analogiškus nusikaltimus.

Kaip tokie nusikaltėliai turėtų būti saugomi, turbūt aišku ir ne specialistui. Tuo tarpu ligoninės gydymo taryba šių metų kovo mėnesį numatė, kad sustiprinto režimo skyriaus apsaugos darbuotojai rastų laiko tramdyti agresyvius priėmimo kambario ir kitų skyrių li-

gonius. Tarkime, ūmus ligonis sužalos apsaugos darbuotoją. Jo pareigybiniuose nuostatuose šis darbas nenumatytas. Kas atsakys už sužalojimą ne darbo vietoje? Kitame tarybos posėdyje nuspręsta sumažinti gydomų moterų apsaugą, paliekant dieną 2 darbuotojų etatus vietoj šešių. Taigi dieną nusikaltėles saugotų tik dvi moterys, o naktį sargų vaidmenį atliktų vyrai. Gal toks nutarimas ir logiškas, nes nuteistosios, sako, visai dailiai atrodančios... Beje, nuo 1994 m. pabaišos sumažinta 12 apsaugos darbuotojų etatų, 3 - psichikos sveikatos slaugytojų, 4 - valytojų. Ligoninės direktorius vietoj 107 apsaugos darbuotojų nori palikti 101. Suprantama, kai finansavimas nepakankamas, kai kasdien skyrius ligoninei pagal lovdieninių reikmes įsiskolina apie 3 Lt, kai šią žiemą trečdalis ligonių neturėjo antklodžių, toks žingsnis galbūt būtų logiškas. Tačiau visiškai neveikiant priešgaisrinei signalizacijai, tik iš dalies veikiant durų bei langų apsaugos įrenginiams, tenka suabejoti tokio noro pagrįstumu. Mažinant etatus, gali iškilti grėsmė darbuotojų gyvybėms,

tarp ligonių užtelėtų keršto banga. Darbuotojai nėra apdrausti, jie už pavojingas sąlygas prie atlyginimo gauna 30 proc. priedą. Beje, dirbantys Utenos teismo psichiatrijos ekspertizų skyriuje gauna apie 80 proc. priedą. Todėl suprantamas ir pagrįstas buvo rokiškėnų noras priklausyti teismo psichiatrinėms tarnyboms. Tačiau ligoninės administracija pasipriešino, be to, ir Sveikatos apsaugos ministerijoje dėjosį nelabai suprantami dalykai.

Sausio 23 d. iš Utenos psichiatrijos ligoninės paspruko nusikalstamo pasaulio autoritetas Semionas Bulatovas. Rokiškio ligoninės darbuotojai užtikrino, kad pas juos toks atvejis negalimas. Gal jie pamiršo prieš keletus metus pro langą pabėgusius du ligonius? Šalies kriminogeninė situacija verčia būti ypač budriems. Juk niekas negali pasakyti, ką sugalvos šiapus ar anapus ligoninės sienų esantys nusikaltėliai. Raštai, išsiųsti teisėsaugos institucijoms su prašymu nepamiršti, jog skyriuje nėra sudarytų griežto stebėjimo sąlygų, liko be atgarsio.

P. S.

Prieš 6 metus gyventojai labai priešinosi, kad Rokiškio psichiatrijos ligoninėje atsirastų sustiprinto režimo skyrius. Dabar matyt, pradės dar intensyviau reikalauti, kad jis būtų saugus.

Vygandas Pranskūnas
Autoriaus nuotr.

Šios grotos - vos ne butaforinės

MARATONE - DU MŪSIŠKIAI

Trisdešimt aštuntąjį kartą buvo organizuotas lietuviškasis maratonas Trakai - Vilnius. Savo jėgas ilgoje distancijoje išmėgino ir du mūsų rajono bėgikai - Antanas Žilinskas iš Obelių ir Sergejus Salovas iš Jūžintų. Geriau sekėsi jūžintiškiui, kuris iki šalies sostinės nubėgo per 1 val. 58 min.

NEPARSINEŠKITE KATĖS MAIŠEI!

Pavasarij daugelis ūkininkų ir sodininkų perka plėvelę šiltnamiams dengti. Ne kiekviena skaidri plėvelė tam tinka. Gaminamos ir parduodamos plėvelės paskirtis, jos markė priklauso nuo technologijos ir žaliavos, iš kurios ji pagaminta. Visų markių plėvelių išvaizda panaši, jas sunku atskirti, todėl perkant reikia žiūrėti į etiketę, kurioje be kitų rekvizitų nurodoma jos markė ir paskirtis.

Šiltnamiams dengti geriausia tinka "C" markės polivinilchloridinė plėvelė, pagaminta pagal GOST 16272-79. Šios plėvelės garantinis laikas - 3 metai. Gaila, dabar Lietuvoje tokia plėvelė negaminama.

Šiltnamiams dengti naudojama ir polietileno plėvelė. Ji gaminama ir Lietuvoje, ir importuojama iš NVS bei Vakarų šalių.

Šiltnamiams dengti tinka tik "CUK" ir "CT" markėmis pažymėtos bei Lietuvoje ir NVS šalyse pagamintos polietileno plėvelės. Šių plėvelių gamybai naudojamos žaliavos su stabilizatoriais, todėl "CUK" atspari šilumai ir ultravioletinių spindulių poveikiui, "CT" - tik ultravioletinių spindulių poveikiui. Šių markių plėvelės gaminamos pagal GOST 10354-82.

Jeigu polietileno plėvelė pagaminta Lietuvoje pagal TS 8125744-01-96, šiltnamiams dengti tinka tik "ŽŪI" ir "ŽŪII" markių plėvelė.

Kitų markių polietileno plėvelių paskirtis: "M" - naudojama maišams gaminti, "T" - techninės paskirties gaminiams pakuoti, "B" ir "B₁" - melioracijoje ir vandens ūkyje, "PGI" - plataus vartojimo gaminiams pakuoti, "CK" ir "ŽŪK" - pašarams konservuoti ir kt.

Polietileno plėvelė iš antrinės žaliavos (naudotos plėvelės) gaminama pagal TS 605-1631-78. Ji šiltnamiams dengti netinka. Jos paskirtis - šienui kūgiuose užkloti ir pan., t. y. beveik vienkartiniam panaudojimui. Šiltnamiai, dengti tokia plėvele, greitai prakiūra. Tad žmogus, perkantis pigesnę "CK" markės arba antrinės žaliavos 6 metrų pločio plėvelę, net neįtaria, kad meta pinigų balon.

Taigi vartotojas, pirksdamas plėvelę parduotuvėje, turėtų išsiaiškinti jos paskirtį ir pardavėjo (gamintojo) teikiamą garantiją. Būtina reikalauti pirkimo čekio. Nepartartina pirkti plėvelę iš prekiaujančių ne prekybai skirtose vietose, nes dažniausiai ši plėvelė pagaminta iš antrinės žaliavos.

KADA SĖTI DARŽOVES

Daržovės daug reiklesnės mikroklimatui nei kitos žemės ūkio kultūros. Per anksti pasėtos - nušąla, per vėlai - pradžiūvusioje dirvoje blogiau dygsta, jas labiau puola ligos ir kenkėjai. Nelengva daržininkams išauginti gausų ir geros kokybės derlių žvalgantis į kalendorių ar į mėnulį ir visai nekreipiant dėmesio į fenologinius reiškinius. Žinia, oro ir dirvos temperatūrai nevienodai jautrios ne tik atskirų rūšių, bet ir skirtingų veislių daržovės. Todėl visos jos skirstomos į dvi grupes:

šilumai reiklias ir šalnoms atsparias. Šilumai reiklios - agurkinės daržovės, pomidorai, paprika, baklažanai, pupelės. Jų sėklos pradeda dygti, kai aplinkos temperatūra būna 12-15 laipsnių šilumos. Šalnoms atsparios - kopūstai, griežčiai, ro-

pės, ridikai, ridikėliai, burokėliai, pastarnokai, petražolės, morkos, gelteklės, salotos, špinatai, porai ir žirniai. Šių daržovių sėklos dygsta, kai aplinkos temperatūra būna 2 ir gerai auga esant 12-15 laipsnių šilumos. Jos ištveria užtrunkančias šalnas ir trumpalaikius (iki 5-7 laipsnių) atšalimus. Tuo tarpu šilumai reiklios daržovės gerai auga, kai oro temperatūra būna 20-25 laipsniai šilumos. Temperatūrai nukritus iki 10 laipsnių šilumos - augimas sulėtėja. Šalnų šios daržovės visai nepakelia.

Kiekvieną pavasarį oro sąlygas "apibūdina" parskridę paukščiai ar skleisti lapus ir žydėti pradėję augalai. Tai vadinamasis fenologinis kalendorius, kuriuo sodiečiai naudotis mokėjo dar senovėje.

SAULĖ MOTULĖ, BET IR PAMOTĖLĖ

Pavasaris. Daug laiko teks praleisti saulėje. Pati aktyviausia jos radiacija 11-15 val., todėl darbus reikia planuoti taip, kad tuo metu nereikėtų saulės atokaitoje "kepti", nes ilgą laiką veikiant saulės radiacijai, kyla grėsmė susirgti odos vėžiu. Ypač atsargūs turėtų būti šviesiaplaukiai, raudonplaukiai, šviesiaodžiai, pigmentinių apgamų turintys žmonės.

Karštą vasaros dieną, kai saulės spinduliai kaitina nepridengtą kūną ir galvą, gali ištikti šilumos arba saulės smūgis. Perkaitus dažnėja kvėpavimas ir širdies plakimas, didėja arterinis kraujo spaudimas, gausiai prakaituojama, pakyla kūno temperatūra. Ištikus saulės smūgiui, žmogus jaučia bendrą raumenų silpnumą, galvos skausmą bei svaigimą, užimą ausyse. Ga-

li atsirasti traukulių, sutrikti sąmonė.

Ligonį reikia nunešti į vėsią patalpą, atlaisvinti drabužius, duoti vėsios arbatos, mineralinio vandens. Kaklo, pažastų, kirkšnių srityse dėti šaltus kompresus, visą kūną drėkinti šiltu vandeniu.

Verta įsidėmėti:

- ☐ Dirbdami saulėje, dėvėkite prakaistui pralaidžius drabužius.
- ☐ Šviesiu apdangalu pridenkite galvą.
- ☐ Užsidėkite akinius nuo saulės.
- ☐ Gerkite daug skysčių.
- ☐ Vaistinėje įsigykite apsauginio kremo nuo saulės.
- ☐ Išsėkitės vėsioje patalpoje.
- ☐ Darbą organizuokite taip, kad reikėtų mažiau pastangų.
- ☐ Darykite dažnesnes pertraukėles.

SODININKŲ DĖMESIUI

Pradėjo plisti obelių rauplės Žaliojo kūgio fazėje (kai darosi žalsvos brinkstančių pumpurų viršūnėlės), obelis ir kriaušės apsaugoti nuo ligų siūloma purkšti kontaktiniais fungicidais: ditanu M-45 3,0 kg/ha (0,3 proc. sk. k.), *kuprozanu 6-8 kg/ha (0,6 proc. sk. k.), *polikarbacinu, *polichomu 4-6 kg/ha (0,4 proc. sk. k.) arba *cinebu 4-6 kg/ha (0,4 proc. sk. k.), penko cebu 3 kg/ha (0,3 proc. sk. k.).

Erkes ir kenkėjus galima naikinti pridedant antio 1,2 - 4,0 l/ha (12 - 40 ml/10 l vandens), zolono 2 - 4 l/ha (20 - 40 ml/10 l vandens), apolo 0,4 - 0,6 l/ha (0,5 proc. sk. k.).

Kaulavaisiams nuo ligų rekomenduojama naudoti *vario oksichloridą 4 - 8 kg/ha (0,4 proc. sk. k.), *kuprozaną 6 - 8 kg/ha (0,4 proc. sk. k.), topazą 0,3 l/ha (0,03 proc. sk. k.).

Skleidžiantis pumpūrams skraido vyšninis pjūklelis ir kiti kenkėjai, nuo jų galima nau-

doti: zoloną 0,8-2,8 l/ha, antio 1,2 l/ha, mitaką 1,2 - 2,0 l/ha, mavriką 0,4 - 0,6 l/ha, decį 0,5 l/ha (4 ml/10 l vandens).

Serbentų ir agrastų apsaugai prieš uogakrūmių žydėjimą nuo ligų rekomenduojama naudoti: 1 proc. bordo skiedinį, bziletoną 0,4 kg/ha (0,05 - 0,01 proc. sk. k.), topazą 0,3 l/ha (0,03 proc. sk. k.), *kuprozaną 3-4 kg/ha (0,4 proc. sk. k.). Nuo kenkėjų galima naudoti akteliką 0,6 - 3 kg/ha (10 ml/10 l vandens), karbofosą 1 - 2,6 l/ha (0,2 proc. sk. k.), nuo erkių mitaką 1,2 - 2,0 l/ha.

Tirpalo koncentracija 1000 l/ha, sk. k. - skiedinio koncentracija.

*leidžiama sunaudoti likučius.

Kitą informaciją galima gauti tel. (8 - 25) 462375

Panevėžio regioninis augalų apsaugos ir karantino punktas

Pragiedruliai Lietuvos padangėje

ŽURNALISTO STUDIJA

2. Laisvės ir santarvės idėjos

Pasakojimą apie prielaidas Sąjūdžiui susikurti neatsitiktinai pradėjau preambolė apie Vaižganto vietą XX a. literatūros procese. Jo asmenybė ir šiandien yra pavyzdys daugeliui mūsų laisvės ir nepriklausomybės šauklių. Štai kaip Juozą Tumą – Vaižgantą apibudina gerai jį pažinęs Augustinas Gričius: "Vaižganto asmenybės esminis ir vyraujantis bruožas buvo skaištus žmogiškumas. Didi meilė ir pagarba žmogui, jo protui, jo žmogiškiems jausmams. Didis tikėjimas žmogaus geruoju pradū.

Dvasininkas ir tautininkas, bet niekada ne reacionierius.

Dešinysis, bet visada tolerantiškas ir kairiesiems "(Rašytojas ir cenzūra. Vilnius, 1992).

Vaižganto pavyzdys - tai lyg priesakas buvusiems, esamiems ir būsimiems tautos vadovams, visiems atgimusios Lietuvos žmonėms. Juk laisvės ir santarvės idėjų vedami atėjome į visos Lietuvos Sąjūdį. Vieningai pakilome į Atgimimą, iškovojoje Nepriklausomybę, atkūrėme Lietuvos valstybę, kurią pripažino visas pasaulis. Žengdami pirmuosius žingsnius į civilizuotą ekonomiką, įtvirtinome demokratiją, žmogaus teises bei laisves. Negaliu nepritarti filosofui K.Stoškui, kuris, praėjus trejiems metams po Nepriklausomybės paskelbimo, rašė: "Negi kas žino geresnę vertybę nei visuomenės susitarimas, visų Lietuvos piliečių ly-

giateisiškumas, kurį turi garantuoti įstatymai ir ginti laisvės teismai".

Igyvendinant laisvės ir santarvės idėjas mums reikėjo išmokti kartu gyventi ir pragyventi, nepriklausomai nuo skonių, pažiūrų ir interesų skirtumo. Tas mokymasis vyko nelengvai. Juk laisvės ir santarvės idėjos nebuvo vien Sąjūdžio idėjos. Jas puoselėjo ir progresyvioji LKP dalis. Pavyzdžiui, 1988 metų birželio 3 – oji buvo reikšminga ne tik Lietuvos atgimimui. Tai – ne tik Sąjūdžio gimimo diena. Ji paskatino reformistiškai nusiteikusių jos narių dalį aktyviai veiklai. Iškilo nauji partijos lyderiai. Juk apsisprendimas kovoti su TSKP buvo ir nelengvas, ir pavojingas. Tačiau kova tęsėsi, nes Lietuvos žmonės jai pritarė, o tai buvo tūkstančiai žmonių, susirinkusių 1988 metų birželio 24 dieną Vilniaus Gedimino aikštėje. Apie tai bylojo ir šimtą tūkstantinis mitingas Vingio parke, kai Lietuvos delegacija grįžo iš TSKP 19 - osios konferencijos.

Tuometinė LKP galutinai apsisprendė per savo XX suvažiavimą. Sukurta iš esmės nauja partija su naujomis programinėmis nuostatomis ir vertybėmis. Štai kaip LKP politinis vaidmuo po XX suvažiavimo buvo apibūdintas 1989 m. lapkričio 18 d. LPS Seimo tarybos nario filosofo V.Radžvilo interviu "Amerikos balsui": "Šiandien turime ištis paradoksalia situaciją, kai Sąjūdyje yra daugybė būtent totalitariškai mąstančių žmonių, o toje pačioje Lietuvos kompartijoje yra iš tikrųjų bliviai, naujoviškai ir demokratiškai mąstančių žmonių... Jei partijos suvažiavime nugalės pažangios jėgos, tai iš esmės partija taps sąjūdinė partija".

Taigi pirmieji demokratinio gyvenimo požymiai buvo sugebėjimas išlaikyti lygiateisiškus, humaniškus santykius politinėje kovoje. O tai labai priklausė nuo šalies vadovų asmenybių. Šiandien malonu konstatuoti, kad laisvės ir santarvės idėjos vienodai supranta Lietuvos prezidentai.

1993 metų pradžioje savo inauguracinėje kalboje prezidentas A.Brazauskas sakė: "Turime išmokti kurti ne griaudami, o pertvarkydami. Aš tikiu, kad aklo neigimo, griovimo, revoliucijos sėkla niekada daugiau neišdygs Lietuvoje... Kviečiu visas Lietuvos politines partijas ir judėjimus susitarti dėl bendradarbiavimo sprendžiant sunkiausias krašto problemas, pasirašyti Santarvės deklaraciją".

Analogiškas mintis išreiškė ir prezidentas V.Adamkus savo kalboje tautai, pasakytoje 1998 metų vasario 26 dieną Vilniuje: "Mes pasisakome už politiniame šalies gyvenime kylančią Santarvės pakto idėją, suvokdami ją kaip laisvo žmogaus gyvenimo laisvėje principą. Ji nepanaikina lietuviškumo, nepaverčia vienos ar kitos žmonių grupės priešais. Atvirkščiai: ji nori sumažinti priešišumą, vis dar besireiškiantį visuomenėje".

Antanas Paškevičius

NUO ŽEMĖS RŪPESČIŲ KILKIME Į ŽVAIGŽDES

KAS ŽEMĘ IR DANGŲ SIEJA?

Kas gi mus iš tiesų sieja su Dangumi, Kosmosu, Visata? Kokie tie ryšiai?

Pirmiausia moksliniai, pažintiniai – astronomija, astrofizika, kosmologija. Noras ir pastangos pažinti, suprasti mus supantį pasaulį.

Toliau – kosmonautika, aeronautika – brutaliausias XX amžiaus išugdytas ryšys su Kosmosu: pasiekti, pačiupinėti, pažinti, ir, kur tik galima, gauti naudos – kosminę energetiką, kosminę pramonę. O tolumoje ateityje gal ir nauji gyvenami arealai – kosmoso Žemės kolonijos.

Viesiems mums pažįstami emociniai ryšiai, prasidedantys nuostabos jausmu žvelgiant į žvaigždžių gelmes ir išaugantys iki Baltrušaičio ar Maironio eilių, pagaliau iki Čiurlionio sonatų.

Dvasiniai ryšiai – visos pasaulio religijos. Amžinas ieškojimas dvasinio ryšio su aukštesne substancija. Šis ryšys daugumos žmonių gyvenimo prasmės būtinioji, o dažnai ir svarbiausioji komponentė.

Futurologiniai ryšiai. Visata – kaip Bilūno stiklo kalnas. Mes viršūnėje – dabartyje, o šlaitas žemyn – tolyn į Visatą ir gilyn į praeitį. Į šimtais, tūkstančiais ir net milijardais metų matuojamą praeitį. Į tolimą laiką, bet realiai apčiuopiamą ir matomą teleskopais praeitį. Tai baigtinio šviesos greičio vakuume rezultatas. O ateitis?

Keistoka, bet tik į praeitį nugrimzdusi Visata gali suteikti mums informaciją apie ateitį. Apie pačią tolimiausią ir reikšmingiausią mums ateitį – apie Žemės civilizacijos ateities galimybes.

Galingiausiais pasaulio kompiuteriais modeliuojami socialinės evoliucijos procesai turi prasmę tik kelių dešimčių metų ateičiai. Pražvelgti tūkstantmečių miglas mes nepajėgūs.

Tuo tarpu reali galimybė yra – kontaktai su kitomis nežemiškomis civilizacijomis. Ta kitų proto salų sukaupia patirtis galėtų suteikti prasmę mūsų amžiniams klausimams: Kas mes esame? Kur mes einame? Apie žmonijos ateities galimybes ir alternatyvas mes juk nežinome nieko. Žinoma, turiu galvoje tūkstančių ir milijonų metų ateitį.

Štai kodėl kitų civilizacijų sukauptoje patirties informacijoje gali išryškėti mūsų Žemės civilizacijos ateities galimybės.

Dažnai kalbame apie kosminio pasaulio įtaką mums. Vargu ar galime ta įtaką

abejoti – mes su savo Žeme tik menkute aguonos grūdelis Visatos okeane. To okeano bangos siūbuoja ir neša mus pagal savo vidinius dėsnius, kurių tik labai mažą dalį esame apčiuopę. Kokią lemtį Žemei ir kiekvienam iš mūsų skiria Megapasaulių grėsminga tyła, ramybė ir šėlsmas?

Iš čia išplaukia ontologinis ryšys. Amžinasis gyvenimo prasmės klausimas. Šis klausimas Visatos erdvėlaikiuose aidai dar išpūdingiau. Kokia žmonijos, o apibendrinant – kosminio Proto egzistavimo prasmė šioje Visatoje ir šiame laike?

Ir pagaliau mūsų etniniai ryšiai su Visata, išskristalizavę verpsčių saulutėse, dainose ir pasakose, koplytstulpių kosmologinėje sąrangoje, velykinio kiaušinio, kaip pasaulio pradžios, simbolikoje.

Aštuonios ryšių klasės. Tas magiškas Ožiaragio skaičius – aštuoni. Aštuoni etnokosmologiniai langai į Visatą observatorijos salėje.

LIETUVOS ETNOKOSMOLOGIJOS MUZIEJUS

Tai galimybė vienu laiku ir vienoje vietoje kultūriniu, moksliniu ir švietėjišku aspektu prisiliesti prie tų žinojimo trupinių, kuriuos įvairiose istorinėse epochose surinkome skirtingomis priemonėmis ir skirtingais metodais – tikėjimu, nuojauta, teleskopu, raketa, kompiuteriu, teptuku ar plunksna, susidūrus su NSO objektais, per-

gyvenant didingos nuostatos jausmą ar lyrinį susižavėjimą, skaičiuojant horoskopus ar Mėnulio įtaką augalų derlingumui.

Etnokosmologija – ryšių su Visata visuuma. Vien tik etninc jos nepavadinsi. Tai visų mūsų, visų Žemės žmonių ryšys su Kosminiu pasauliu.

Etnokosmologijos sąvoka gimė čia, ant Kaldinių kalvų, Molėtų krašte, Astronomijos observatorijoje. Todėl etnokosmologijos muziejus – pirmą instituciją su tokiu pavadinimu ne tik Lietuvoje.

Visatos pažinimas, kokie bebūtų sukaupiti mūsų žinojimo turtai, tebelieka labai fragmentiškas. Nors išskyrėme aštuonias ryšių su Visata kategorijas, tačiau tie ryšių langai toli gražu neperdengia visos mūsų informacinės ir energetinės sąlyčio erdvės su Visata.

Todėl tuos ryšio fragmentus reikia pateikti maksimalia tolerancija. Tik tolerancija leidžia lygiaverčiai prisiliesti prie astronomijos ir astrologijos, prie mokslinės kosmologijos ir religinės kosmologijos, prie mokslinės fantastikos, meno ir etninės simbolikos.

Be tolerancijos mes iš karto stengsimės vertinti. O vertinsime remdamiesi savo išsilavinimu, pasaulėžiūra ir tariamai objektyviausiu XX a. pabaigos požiūriu – mokslinė logika.

Žinoma, atėjusiam į mūsų ekspoziciją lankytoji vertinimo išvengti sunku. Vertinimo išvengti turi pati muziejinė ekspozicija – mes tiesiog pateikiame visų žmogaus ryšių su Visata pagrindinius rezultatus.

Tokia ekspozicija suteikia lankytojams labai daug informacijos. Dažnai netikėtai, nežinomos, nepalietos. Bet net tokia ekspozicija negali duoti atsakymų į fundamentaliuosius būties, pažinimo, tikėjimo klausimus. Atsakymų reikia ieškoti pačiam. Būtent todėl vienas iš mūsų tikslų – inspiruoti individualius pasaulėžiūrinius ieškojimus. Jeigu lankytojas išeina ne su atsakymais, o su naujais klausimais – tai gerai. Klausimai svarbesni už atsakymus. Atsakymus gali rasti, gali išmokyti, tuo tarpu klausimas turi gimti tavyje, iki klausimo reikia išaugti. Žmogus ne atsakymais, o klausimais turtingesnis.

Lankytojas, susipažinęs su Visatos panorama, pažiūrėjęs kosminių skaidrių ir video medžiagos, kyla į dangų – liftu į bokšto viršūnę. Dienos metu netikėtai grožiu atsiveria mūsų krašto panorama. Daugelis lankytojų džiaugiasi, kad dar ne visą su kultūrinom, išmelioravom, kad dar turim tą pirmą pradės gamtos harmoniją. O aš džiaugiuosi, kad mumyse dar gyvas tos harmonijos poveikis, ta Daukanto laikų Lietuvos nostalgija. Iš mūsų bokšto, tarsi iš paukščio skrydžio, matai su horizontu susiliejančią banguotą ir neramią Labanoro girią, išdubėtą Kudabos dubakloniais, ežerais, ežerėliais.

Ingos Bulovaitės piešinys

Gunaras Kakaras

*Kas gražu, atsilieps, kas teisinga,
nemirs, nors vandenim, kalnais
apklotum.*

Vaižgantas

Rokiškio PRAGIEDRULIAI

Nepriklausomas rokiškėnų laikraštis

1998 m. gegužės 12 d. antradienis. Nr. 15. kaina 0,60 Lt.

Pavasaris kaime

Gražias pavasario darby-
mečio dienas sumaniai pa-
naudoja Lailūnų žemės ūkio
bendrovės mechanizatoriai.
Jau pasėta 65 hektarai linų.
Vakar buvo baigti sėti ir mi-
šiniai. Jie užima 100 ha.

Kaip sakė bendrovės vy-
riausioji buhalterė Genė
Petrikienė, sparčiai dirba
mechanizatoriai Vytautas
Kazanavičius, Raimondas
Kisieliūsis, Virgis Lapienis,
Ailius Lukošius. Beje,
V. Lapieniui patikėtas prieš-
sėjinio dirvos įdirbimo agre-
gatas "Vyturys" – 6", kuris
neseniai tarptautinėje paro-
doje pelnė aukso medalį.

Bendrovė nemažai paja-

mų gauna iš pienininkystės.
Dviejų šimtų karvių bandą
papildė produktyviomis
holšteiņu veislės telyčiomis.
O ganiavą lailūniečiai
pradėjo jau prieš savaitę.

"Lėvens krantų" žemės
ūkio bendrovės mecha-
nizatoriai linus 50 hektarų plote
baigė sėti jau prieš savaitę.
Šiomis dienomis bus baigta
miežių sėja.

Bendrovė linų šiaudelių
žada parduoti "Panemunė-
lio linams". Tik žemdirbiams
skaudu, kad pinigų tenka
laukti labai ilgai.

"R. P." inform.

Seniūnas nuvažiavo nuo kelio

Gegužės 7 d. 20 val. kely-
je Anykščiai - Rokiškis, ties
Sėlynės kaimu, automobilio
"Opel Ascona" nesuvaldė,
nuvažiavo nuo kelio ir į me-
dį trenkėsi Kamajų seniūni-
jos seniūnas Julius Kaupas.
Pasak Kelių policijos vyres-
niojo inspektoriaus Arvydo
Grundos, Policijos komisa-
riate nustatyta, kad vairuo-
tojo kraujyje yra 1,44 promi-
lės alkoholio. Seniūnui nesu-
tikus su alkoholio matuoklio
parodymais, jis buvo nuvež-
tas į Rokiškio psichiatrijos li-

goninę. Čia medikai jam nu-
statė lengvą girtumo laipsnį.
Su tokia gydytojų išsava
J. Kaupas taip pat nesutiko.
Buvo nuvežtas į Rokiškio
centrinę ligoninę. Per tas ke-
liones seniūnui išsiblaivyti
nepavyko...

A. Grunda sakė, kad kelių
eismo taisyklių pažeidėjas
gegužės 15 d. kviečiamas į
Policijos komisariatą. Jam
gali būti paskirta 3000 Lt
bauda arba atimtas vairuo-
tojo pažymėjimas.

Vitas Žitkus

Mūsų bibliotekai -

75

*Aš esu biblioteka.
Aš nesu nei sienos
nei lentynos,
Net ne knygos,
sustatytos eilėmis.
Aš esu pasaulio
išmintis...
Aš esu atviros durys...
Išlenki!*

1923 metais įsteigtas
Kauno valstybinio centrinio
knygyno Rokiškio skyrius,
kuris atitiko bibliotekos
funkcijas. J. Meilais iniciaty-
va pradėta knygų rinkliava.
Pradinį fondą sudarė žmo-
nių suaukotos knygos, dalis
buvo gauta iš apskrities sa-
vivaldybės.

1932 metais biblio-
tekos fonde jau buvo 3819
knygų, kurias skaitė 232 ro-
kiškėnai. Skaitytojas, norin-
tis naudotis biblioteka, pri-
valėjo palikti 5 litų užstatą ir
mokėti per mėnesį 50 centų
abonentinio mokesčio.

Praūžus karui, bib-
lioteka pradėjo veikti 1944
m. rugsėjo 1 d. Knygų fon-
das tuojau pat papildytas ko-
munistų partijos reikalavi-
mus atitinkančia literatūra,

Šiuos žodžius Rokiškio
bibliotekininkai pasirinko
75-mečio minėjimo motyvu.
Minėjimas vyks šiandien 11
valandą.

tačiau daug vertingų knygų
išvežta ir sudeginta.

Nuo 1950 m. Ro-
kiškio biblioteka pavadinta
rajonine, o 1951 metais per-
kelta į buvusius grafo Pšez-
dzeckio rūmus.

Nuo 1995 m. rug-
pjūčio 2 dienos biblioteka
pavadinama viešąja. Šiuo
metu joje yra 5 skyriai. Dir-
ba 32 žmonės, iš jų 23 – bib-
liotekininkai. 13 biblioteki-
ninkų – su aukštuoju išsila-
vinimu.

Nuo 1967 metų ra-
jono bibliotekininkams va-
dovauja Zita Jodeikienė. Di-
džiausią darbo stažą turi
Ksavera Galvelienė.

Paruošė
Salvinija Kalpokaitė